

przewidujący referaty teoretyczne, wypowiedzi praktyków na temat swej działalności lub działalności organizacji, które reprezentowali, jak również omówienia działalności bardziej znanych przywódców polonijnych. Taka koncepcja sympozjum okazała się trafna i zamierzenie zostało z pożytkiem zrealizowane.

Dziękując za uczestnictwo w sympozjum, mówca zaznaczył, iż „szczególne wyrazy podziękowań i czci kierujemy do obecnych na sympozjum i przybyłych do kraju działaczy i przywódców polonijnych, jak i do tych, którzy przybyć nie mogli, a którzy niezależnie od trudu i troski o utrzymanie własnych rodzin poświęcają się działalności dla dobra wszystkich swych rodaków za granicą. Działalność polonijna ma bowiem ogromne znaczenie. Dla emigrantów, którzy z różnych powodów zmuszeni są opuścić swój kraj ojczysty, dla ich osobistego życia i rozwoju i dla następnych generacji jest konieczne pozostawanie w kulturze narodowej, z której wyszli. Ich wkład w rozwój społeczeństwa, w które weszli, jest zaś wtedy pełny, gdy nie tracą oni związków ze swoją kulturą narodu macierzystego. Poza tym grupy etniczne, żyjące kulturą kraju zamieszkania i kulturą kraju pochodzenia, stają się wielkimi członkami w tworzeniu rodziny narodów, przetrzucają one mosty między narodami i tworzą podstawy rzeczywistej przyjaźni międzynarodowej. W tej perspektywie bowiem trzeba widzieć działalność prowadzoną wśród Polonii czy grup etnicznych w ogóle”.

Jadwiga Plewko, Jan Turowski

Szkoła Letnia Kultury i Języka Polskiego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego

Szkoła Letnia Kultury i Języka Polskiego funkcjonuje przy Katoickim Uniwersytecie Lubelskim od 1974 r. Jej zadaniem jest organizowanie wakacyjnych kursów kultury i języka polskiego dla młodzieży, a przede wszystkim dla studentów polskiego pochodzenia z różnych krajów świata. Działalnością Szkoły Letniej kieruje dyrekcja, mianowana corocznie przez Rektora KUL.

Kursy letnie, organizowane co rok, trwają przeważnie 6 tygodni (lipiec – połowa sierpnia). Ich zadaniem jest przede wszystkim podnoszenie poziomu znajomości języka polskiego przyjeżdżających studentów oraz zaznajamianie ich z ważniejszymi osiągnięciami tysiącletniej kultury polskiej z uwzględnieniem jej nurtu chrześcijańskiego zarówno w wymiarze historycznym, jak i współczesnym. Program dydaktyczny oprócz nauki języka polskiego obejmuje wykłady, seminaria, indywidualne konsultacje, w czasie których uczestnicy kursu mają możliwość poznania głównych wydarzeń i ważniejszych wątków polskiej historii, literatury, sztuki, a także współczesnych problemów społecznych, ekonomicznych i politycznych. Warto zaznaczyć, iż zajęcia te są prowadzone równoległe w językach: polskim i angielskim. Wykłady mają charakter ogólny, natomiast seminaria i konsultacje – bardziej specjalistyczny. Ponadto młodzież zapewnia się warunki do obejrzenia interesujących spektakli teatralnych, projekcji filmowych, poznania wartościowych nagrań i wybitnych wykonawców muzyki polskiej. Okazją do dalszego pogłębiania wiadomości otrzymanych na wykładach są spotkania z interesującymi ludźmi, twórcami kultury (jak pisarze, poeci, krytycy, kierownicy różnych zespołów tanecznych i teatralnych, artyści ludowi, dziennikarze), odwiedziny w domach kultury i bibliotekach, zwiedzanie muzeów i wystaw, gospodarstw rolnych. Cennym uzupełnieniem programu naukowego są dłuższe wycieczki obejmujące najciekawsze regiony kraju, miejscowości historyczne, które również mają na celu zapoznanie studentów z kulturą i współczesnym społeczeństwem polskim. Do tradycji weszły już, uwzględniane w programie każdego kursu, spotkania z władzami Uczelni,

miasta Lublina, Towarzystwa Łączności z Polonią Zagraniczną „Polonia” oraz audyencje u Prymasa Polski – ks. kardynała Stefana Wyszyńskiego.

W czasie wolnym od zajęć dydaktycznych organizowane są koncerty pieśni i piosenek polskich, wyjazdy sobotnio-niedzielne w okolice Lublina. Odbývają się też pokazy i lekcje tańców ludowych, które cieszą się dużym powodzeniem wśród młodszych uczestników kursu.

Obok wykładów i seminariów odbywają się codzienne lektoraty języka polskiego (3 godziny lekcyjne plus indywidualne konsultacje), prowadzone przez specjalnie przygotowaną młodszą kadrę uniwersytetu, a jednocześnie przez doświadczonych pracowników dydaktycznych, w większości zaangażowanych w tę pracę od początku istnienia Szkoły Letniej KUL. Należy podkreślić, iż nauka języka polskiego stanowi najważniejszą część programu dydaktycznego kursu. Na podstawie testu, opracowanego przez zespół lektorów Szkoły, dokonuje się oceny znajomości języka polskiego wśród słuchaczy. Po teście pisemnym przeprowadza się z każdym uczestnikiem kursu wstępną rozmowę informacyjno-kwalifikacyjną, po czym następuje ich podział na kilkuosobowe grupy według trzech poziomów znajomości języka: początkowego, średniego, zaawansowanego. Do grup początkowych (elementarnych) kwalifikowano osoby na podstawie ustnych oświadczeń o nieznanym języku. W pierwszych dniach trwania kursu (zwłaszcza w 1977 i 1978 r.) tylko nieliczne osoby przechodziły z grupy do grupy, a rzadziej z poziomu na poziom, co świadczy o zasadności podziału na podstawie wspomnianego tekstu i rozmowy. Prawidłowy podział na grupy, uwzględniający oprócz stopnia znajomości języka wiek, zainteresowania, kraj pochodzenia słuchaczy, odgrywa ważną rolę w intensywności i wynikach nauczania. Nic też dziwnego, iż od początku istnienia Szkoły Letniej przy KUL sprawie tej poświęcano dużo uwagi.

Nie mniej istotnym problemem w nauczaniu języka polskiego jako obcego jest przygotowanie lektorów i podręczników. W okresie poprzedzającym rozpoczęcie kursu, a więc od stycznia do czerwca, odbywają się seminaria przygotowawcze, w czasie których lektorzy opracowują wspólny program nauczania, języka, określają zakres i tematykę zajęć w poszczególnych grupach, ustalają podręczniki i książki, z których będą korzystać. We wszystkich tych pracach przygotowawczych chodzi z jednej strony o skoordynowanie zajęć w grupach o tym samym poziomie nauczania, rzeczowy podział materiału i kompetencji lektorów, a z drugiej – o zgromadzenie odpowiedniej ilości podręczników i pomocy naukowych (książek, taśm z nagraniami, magnetofonów, wykresów, tabel koniugacji i deklinacji, przezroczy). Warto dodać, iż w ramach przygotowań lektorzy przechodzą przeszkolenie z zakresu obsługi i wykorzystania uniwersyteckiego laboratorium językowego. W ten sposób istnieje gwarancja, że wszystkie środki techniczne, jakie posiada Uczelnia, zostaną należycie wykorzystane w czasie trwania kursu letniego.

W pierwszym roku istnienia Szkoły Letniej przy KUL poważną trudnością w nauczaniu języka był brak podręczników, słowników, gramatyki polskiej z objaśnieniami angielskimi. Podjęto zatem trud przygotowania odpowiednich publikacji. Pierwsza z nich opracowana została przez Elżbietę Maliszewską i ukazała się pt. *Polish Grammar Exercises for Foreign Students* (Lublin 1975). Podręcznik ten spotkał się z aprobatą studentów i lektorów nie tylko naszego kursu, ale także innych szkół letnich w Polsce oraz instytucji zagranicznych prowadzących nauczanie języka polskiego, które zaczęły się nim posługiwać w praktyce pedagogicznej. W krótkim też czasie pierwszy nakład, liczący 700 egzemplarzy, został wyczerpany, podobnie zresztą jak i drugi – 400 egzemplarzy (1975).

Drugi podręcznik pt. *Wśród Polaków* (Lublin 1977 ss. 344+16 stron ilustracji barwnych) przygotowały absolwentki KUL posiadające wieloletnie doświadczenie dydaktyczne: Brygida Rudzka i Zofia Goczałowa. Podręcznik wydany nakładem Redakcji Wydawnictw KUL a wydrukowany w Zakładzie Małej Poligrafii KUL (stosunkowo mały jak na podręcznik nakład 4000 egz. rozszedł się błyskawicznie) w bardzo ładnej szacie graficznej z wykresami gramatycznymi i aneksem jest – zdaniem nauczycieli i studentów – jednym z najlepszych wśród tego rodzaju publikacji w Polsce. Spełnia on całkowicie swoje zadanie w dydaktyce dorosłych na poziomie elementarnym i średnim. W przygotowaniu znajdują się: druga część podręcznika

Wśród Polaków, Gramatyka języka polskiego w wersji angielskiej, Słownik tematyczny polsko-angielsko-francuski.

Głównym założeniem metodycznym nauki języka polskiego jest bezpośrednie przedstawienie najważniejszych jego struktur w celu doprowadzenia do praktycznego posługiwania się nim na poziomie średnim. Zajęcia w grupach średnio zaawansowanych prowadzi się metodą sytuacyjno-konwersacyjną w celu udoskonalenia znajomości gramatyki, poszerzenia słownictwa i poprawienia wymowy. Studenci w grupach zaawansowanych pracują nad tekstami literackimi, uzupełniają i utrwalają wiadomości z gramatyki, prowadzą kontrolowane przez nauczyciela dyskusje na wybrane tematy. Część zajęć grup średnich i zaawansowanych odbywa się poza uniwersytetem, a więc np. na poczcie, w bibliotece głównej KUL, w redakcji „Kurier Lubelskiego”. We wszystkich grupach przeprowadza się w czasie trwania kursu kilka testów sprawdzających, a pod koniec – egzaminy pisemne i ustne. Przystępuje do nich 70-90% uczestników, uzyskując na ogół oceny bardzo dobre, dobre i w niewielkim odsetku dostateczne. Za najlepsze wyniki w nauce języka polskiego przyznawane są nagrody książkowe, a osoby kończące kurs z pozytywnymi wynikami otrzymują dyplomy KUL, umożliwiające im uzyskanie zaliczeń w macierzystych uczelniach. Dla całości obrazu należy wspomnieć, że obok przedstawionych form nauczania języka kursanci mogą korzystać – i bardzo często korzystają – z indywidualnych konsultacji z lektorami. Konsultacje te stanowią okazję nie tylko do rozwiązywania trudności gramatycznych, ale i do zrobienia nagrań szczególnie trudnych czy interesujących tekstów.

Rekrutacji kandydatów na kursy letnie dokonuje się przy współpracy organizacji, instytucji polonijnych, a także poszczególnych osób pozostających w kontakcie z naszym Uniwersytetem. Najwięcej uczestników, jak dotąd, skierowały na KUL: Fundacja Kościuszkowska w USA, Fundacja Reymonta w Kanadzie i Towarzystwo Przyjaciół KUL w Chicago. Zdecydowana większość kursantów pochodzi ze Stanów Zjednoczonych, a następnie z Kanady i RFN. Inne kraje są reprezentowane w znacznie mniejszym stopniu.

Sluchaczami Szkoły Letniej są przeważnie osoby młode: 18-30 lat. Większość z nich kształciła się w szkołach wyższych różnego typu. Obok młodzieży studiującej w kursach brali ponadto udział przedstawiciele duchowieństwa (księża diecezjalni, zakonnicy, siostry zakonne) oraz profesorowie, nauczyciele szkół licealnych i podstawowych, technicy różnych specjalizacji, pracownicy administracji oraz kilka osób zawodowo nieczynnych. Odnotować należy zmniejszenie się napływu uczestników z terenu Kanady oraz wzrost zainteresowania kursami ze strony studentów slawistyki w Republice Federalnej Niemiec, a częściowo także w Stanach Zjednoczonych.

Pod koniec każdego kursu dyrekcja Szkoły Letniej organizuje spotkanie ze wszystkimi uczestnikami w celu dokonania oceny zajęć programowych i imprez towarzyszących. Ocena stopnia realizacji założeń kursu wypada w ich oczach pozytywnie. Bardzo wysoko oceniany jest poziom i organizacja programu z kultury polskiej i języka. Podkreślano też przydatność i duże znaczenie funkcjonowania na terenie domów akademickich – miejsca zakwaterowania uczestników – punktu bibliotecznego i sprzedaży książek. O randze Szkoły Letniej i znaczeniu kursów przez nią prowadzonych świadczyć może również każdorazowa obecność przedstawicieli ambasad krajów, z których pochodzą uczestnicy, reprezentantów Towarzystwa „Polonia” z Warszawy, władz miejskich Lublina, dziennikarzy na uroczystościach inauguracyjnych i kończących kursy letnie.

Uczestnicy Szkoły Letniej Kultury i Języka Polskiego przy KUL w latach 1974-1978 według krajów*

Lp.	Liczba uczestników w latach:	1974	1975	1976	1977	1978	Ogółem
1	USA	67	47	66	63	62	305
2	Kanada	27	12	14	17	2	72
3	RFN	-	-	1	15	11	27
4	Belgia	5	-	1	1	1	8
5	Holandia	-	-	1	3	2	6
6	Wielka Brytania	1	-	2	2	-	5
7	Irlandia	-	-	1	-	1	2
8	Hiszpania	-	-	-	-	2	2
9	Meksyk	-	-	1	-	-	1
10	NRD	-	-	-	1	-	1
11	Jugosławia	-	1	-	-	-	1
12	Węgry	-	-	-	-	1	1
	Razem	100	60	87	102	82	431

*Na podstawie rocznych sprawozdań z działalności Szkoły Letniej Kultury i Języka Polskiego przy KUL (Archiwum Szkoły Letniej). Uwaga: kierownicy grup z USA (Fundacja Kościuszkowska, Towarzystwo Przyjaciół KUL w Chicago), Kanady (Fundacja Reymonta) i RFN wliczeni są do liczby uczestników w każdym roku.

Roczny Kurs Języka i Kultury Polskiej dla Cudzoziemców w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim

Roczny Kurs Języka i Kultury Polskiej funkcjonuje w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim od 1976 r. i związany jest z Wydziałem Nauk Humanistycznych. Nie znaczy to, że wcześniej cudzoziemcy nie studiowali na naszej uczelni. Owszem, studiowali, przeważnie filologię polską, ale sporadycznie. Ponieważ wiele osób polskiego pochodzenia zwracało się do uniwersytetu z prośbami o umożliwienie im odbycia studiów, zaistniała potrzeba zorganizowania dla nich specjalnego kursu. Rektorat uzyskał w 1976 r. w tej sprawie przychylną decyzję ze strony Ministerstwa Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki. Ministerstwo ustaliło warunki dotyczące organizacji kursu, określiło liczbę osób, które mogą brać udział w tym kursie, zaznaczając przy tym, że rekrutacja ma się odbywać poprzez polskie konsulaty. Warunki postawione przez Ministerstwo realizujemy i respektujemy do dzisiaj.

W latach 1976-1978 kierował kursem doc. dr Wiesław Müller, sekretarzami natomiast byli: mgr Marek Okoń (w roku akademickim 1976/77), mgr Rafał Żebrowski (1977/78). W roku następnym (1978/79) dyrektorem kursu został dr Jan Skarbak, a sekretarzem – mgr Piotr Gach. Funkcje koordynatora naukowego (sprawy programowe) pełni bez przerwy dr Władysław Markarski; a sprawami kulturalno-oświatowymi zajmuje się mgr Julia Kalinowska.

Program kursu przeznaczony jest zasadniczo dla młodzieży polskiego pochodzenia, głównie studentów pragnących pogłębić znajomość języka polskiego oraz mających zamiar bliżej zapoznać się z historią i dziedzictwem kulturalnym Polski. Zadania programowe realizowane są zarówno w toku zajęć dydaktycznych, jak i poza nimi. Warto podkreślić, że studenci kursu rocznego mają otwarty dostęp do Biblioteki Uniwersyteckiej i bibliotek zakładowych oraz mogą uczestniczyć w działalności naukowej i artystycznej Uczelni. Od początku staramy się ich włączać do życia studenckiego, uniwersyteckiego, aby nie stwarzać sztucznie getta, w którym czuliby